

Čebelji strup – čudežno zdravilo

Rajko Radivojac

Čebelji strup (apitoksin) je sestavina, zaradi katere je čebelji pik boleč. Po svoji sestavi je to zelo zapletena snov, dokaj podobna kačjemu strupu, ki vsebuje proteinske in mineralne sestavine. Raziskave so pokazale, da čebelji strup vsebuje beljakovine, lipoidne, stearine, bazične kisline, ogljikove hidrate, vodik, dušik, žveplo in druge elemente. Njegova specifična teža je 1,1313, pH vrednost je 4,5–5,5 in je zelo obstojen, saj je odporen na visoke in nizke temperature, baze in kisline.

Čebele proizvedejo strup v svoji strupni žlezi in ga shranjujejo v strupnem mešičku, uporabljajo pa ga kot sredstvo za obrambo. Čebela razpolaga z omejeno količino strupa, kajti ko porabi strup iz mešička, ga ne more več nadomestiti. Čebelarji so orodje za zbiranje čebeljega strupa izdelali na podlagi blagih električnih impulzov, ki delujejo na čebele. Zaradi vznemirjenja, ki ga povzročijo električni impulzi, nagnosko uporabijo želo in izločijo kapljico strupa, ta pa se – najpogosteje – ujame na stekleno ploščo. Po določenem času posušeni strup postrgajo in shranijo. Strup je najdražji proizvod čebel, saj cena 1 grama strupa dosega vrednost približno 1200 dolarjev. V čebelnjaku s sto panji lahko proizvedemo 1000 gramov čebeljega strupa. Čebelnjaki in panji morajo biti skrbno prilagojeni za pridelavo čebeljega strupa, saj se hitro lahko pojavi ropanje, ker se čebele, ki so izločile strup, ne morejo več braniti. Pri nas je zbiranje čebeljega strupa zane-

marljivo (podatki in komentarji v članku so izraženi za Srbijo, op. ur.), vendar ne zato, ker naši čebelarji tega ne bi znali, ampak zaradi težav pri trženju čebeljega strupa na našem tržišču. Prodajati ga je mogoče samo velikim farmacevtskim podjetjem. Druga težava pri trženju je naše razmišljanje, saj so pripomočki za pridobivanje strupa dokaj dragi, zato najprej iščemo zanesljivega kupca, šele potem pa se lotimo pridobivanja. To pa na tržišču ne deluje, saj je treba kupcu najprej ponuditi pridelek, potem pa se dogovoriti za ceno.

Zakaj je čebelji strup tako drag? Od 29 vplivov čebeljega strupa na človeški organizem je samo eden negativen, to je sistemska alergijska reakcija (anafilaktični šok). Vseh drugih 28 vplivov lahko ob pravilni uporabi krepi človekovo zdravje, zgolj ta eden pa lahko ubija. Po predvidevanjih je približno 2 % ljudi alergijsko občutljivih na čebelji strup. Po statistiki ruskega in romunskega inštituta za apiterapijo se alergija pojavlja pri 2–8 % pacientov, ki pred zdravljenjem niso kazali preobčutljivosti na čebelji strup.

Čebelji strup so v zgodovini uporabljali najprej za zdravljenje revmatskih obolenj, pozneje pa tudi drugih. O uporabi čebeljega strupa so pisali Hipokrat (5.–4. stoletje p. n. št.), Plinij (1. stoletje n. št.) in Galena (2. stoletje n. št.). V novejšem času o čebeljem strupu kot zdravilu pišeta profesor M. I. Lukomski iz Sankt Peterburga (1864) in češki zdravnik dr. Filip Terč, ki je vse življenje deloval v Mariboru (med

leti 1888 in 1912). V obdobju od tridesetih let 20. stoletja do zdaj je postalo zdravljenje s čebeljim strupom zelo cenjeno v Sovjetski zvezi oz. Rusiji. Medicinski svet sovjetskega ministrstva za zdravje je 10. marca 1959 izdal navodilo za zdravljenje s čebeljimi piki, na podlagi tega pa je bila odobrena uporaba čebeljega strupa za zdravljenje in tudi uvedena v zdravstvene ustanove. V Romuniji je čebelji strup razglašen za pomožno zdravilo, terapija s čebeljim strupom pa je tudi del tradicionalne

Naprava za zbiranje čebeljega strupa

Foto: MB

medicine na Kitajskem, v Tajvanu in Koreji. V zgodovini so terapijo s čebeljim strupom za različna obolenja uporabljali tudi v Združenih državah Amerike. Prve tablete z vsebnostjo čebeljega strupa je izdelal dr. Joseph Brodman.

V državah, v katerih je čebelji strup registriran kot zdravilo, so izvedli tudi raziskave o njegovem delovanju. Razvili so uporabo čebeljega strupa s piki, z injiciranjem, elektroforezo, v obliki mazil in z inhalacijo. Povsem nedvoumno je bilo potrjeno, da nihče ne dvomi o zdravilnosti čebeljega strupa. V državah, ki so čebelji strup registrirale kot pomožno

zdravilo, ga uporabljajo v medicinskih ustanovah, v katerih delujejo posebej za tovrstno zdravljenje usposobljeni zdravniki – apiterapevti.

V Srbiji uporabljajo čebelji strup za zdravljenje neuradno. Uporabljajo ga čebelarji, ki nimajo niti osnovne medicinske izobrazbe, zato sodi uporaba čebeljega strupa na področje zdravilstva, ki je po zakonu kaznivo. Vendar pri tem nastane etična dilema: ali je pomembno, kdo izvaja zdravljenje, če to pomaga bolniku?

Da dobimo bolj jasno sliko tega problema, moramo vedeti, kakšnim nevarnostim je izpostavljen človek, ki se pri nas zdravi s čebeljim strupom. V nadaljevanju bom primerjal uporabo čebeljega strupa v državah, v katerih je registriran, in pri nas. V državah, v katerih je čebelji strup registriran, so razvili natančne postopke za njegovo uporabo pri posameznih boleznih.

Bolniki morajo pred zdravljenjem opraviti določene medicinske preglede, v okviru katerih ugotovijo morebitne kontraindikacije na čebelji strup, torej, ali so nanj alergični oziroma ali imajo bolezen, zaradi katere ne prenašajo čebeljega strupa. Bolniki so podrobno obveščeni o zdravljenju, še posebej o morebitnih zapletih. Nikoli jim nihče ne zagotavlja ozdravitve. Med zdravljenjem so zaradi kontrole obvezni laboratorijski pregledi, predvsem ledvic in jeter, in ob morebitnih odstopanjih od normalnih vrednosti je zdravljenje prekinjeno. Prav tako so natančno predpisani odmerki zdravila, dieta, trajanje zdravljenja in premori med zdravljenji. Pacienti zdravilo dobivajo v zdravstvenih ustanovah pod kontrolo zdravnikov, samo zdravljenje pa je samoplačniško, vendar cena ni previsoka.

Pri nas je slika popolnoma drugačna. Paciente pogosto kar na travi pred čebelnjakom zdravijo čebelarji, ki za uporabo čebeljega strupa nimajo potrebne izobrazbe. Po navadi bolniki niso seznanjeni z more-

Čebelji pik

Foto: Franc Šivic

bitnimi posledicami zdravljenja, saj jim izvajalci kljub zelo majhni verjetnosti za izboljšanje stanja jamčijo ozdravitev. Za pripravo zdravljenja zadošča že zagotovilo bolnika, da ni alergičen ter da nima težav z ledvicami in jetri. Odmerki strupa za zdravljenje so določeni »čez palec«, prav tako tudi trajanje zdravljenja, med zdravljenjem ni nikakršne kontrole stanja bolnika, izvajalci zdravljenja pa niso niti izobraženi niti usposobljeni za prvo pomoč ob morebitni sistemski alergijski reakciji. Čebelji strup in »delo« sta sicer brezplačna, vendar pa so zelo dragi »nujno potrebni« čebelji pridelki (med, matični mleček, cvetni prah, propolis), ki jih morajo bolniki uživati za uspešnost zdravljenja.

Prva naloga ali zapoved katerega koli medicinskega posega je ne škoditi bolniku, druga pa je pomagati bolniku. Če zanemarimo prvo, tudi druga ni izvedljiva. Torej grozi čebelarjem, ki strup uporabljajo za zdravljenje drugih, zaporna kazen – kar ni tako hudo. Huje je to, da bolniki, ki iščejo pomoč v uporabi čebeljega strupa pri neizobraženih čebelarjih, ogrožajo svoje življenje. Ker nihče ne trdi, da čebelji strup ne pomaga, predlagam, da dokler to področje ne bo sistemsko urejeno, pomoč poiščete v ustanovah, v katerih je tak način zdravljenja dovoljen in uraden. Najbližji je Center za apiterapijo v Bukarešti, ki ga vodi dr. Kristina Aosan, predaleč ni niti Mednarodni center tradicionalne in alternativne medicine API v Čeljabinsku v Rusiji.

Za konec pa še tole: vsi, ki s čebeljim strupom zdravite druge, pri tem pa zaradi osebnih koristi ali svoje promocije zanemarjate možne škodljive posledice, dobro premislite, kaj delate! Res nimate pravice, da na kocko postavljate tuja življenja! ■

Prevod: Miro Leskovec

Vir: Radivojac, R. (2010): Čebelji strup – čudežno zdravilo. Pčelar, št. 4, april 2010.